

Fotografija iz:

LYUDSKA knjižnica : 1. del I.

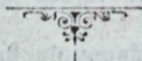
- [Maribor: Kordelj], 1985. - Str.:
[571]-613

Petrovška Mati božja.

Pripovedna pesem v **XX.** spevih.

Zložil

J. Frankolski.

CA 470

D 212/1985

Petrovška Mati božja.

Pripovedna pesem v XX. spevih. — Zložil J. Frankolski.

I. spev.

Po polji se Savinja, reka bistra, vije,
Maline goni, plave nosi njena moč;
Krepkejši čuti se, kdor njeno vodo pije,
Postane zdrav in močen v njej se kopajoč.
Ob reki širi se obljudena dolina
Savinjska; je Slovencev mili zavičaj.
O lepše nima moja sladka domovina,
Podobna Švici, zemlje štajerske je raj!

Kdo ve, od kedaj rod slovenski tu prebiva,
Tu s potom kruh si služi, dela in trpi?
Kdo ve, koliko že junakov tu počiva,
Ki so za domovino dali svojo kri?
Kdo ve, koliko bilo je solza prelitih,
Ko grozni Turk je tukaj palil in moril?
Kdo ve, koliko je ostalo svetu skritih
Junakov, ki so branili svoj dom premil?

A kje iskali ti junaki so pogum obilni?
Kaj v nemalo jim dušo, hrabrilo jim dlan,
Ko duh feudalni trl svobodo je morilni,
Pomen ko rodoljubja redkim bil je znan?

To cerkve so — Marijini so kipi bili,
 Prededom mojim priljubljeni kraj,
 Kjer se pogum, visoki čuti so budili:
 Preliti kri za vero, sladki zavičaj.

K Mariji, božji porodnici, so hodili
 Slovenci davno že v Petrovče, lično vas
 Pri Žalci. Njej so tam svetišče lepo bili
 Postavili, zvonovom vbrali mili glas.
 Marijini je kip izrezal mojster slavni
 Slovenski, ga v prestol umetno rezljan del;
 Oltar darilni je umetno vdelal glavni,
 Na steno krasno pridižnico je pripel.

Naslikal grozd je Fidias umetno tako,
 Da je izvabil zobat ga bil tičic roj.
 Marijino podobo zrezal je jednako
 Umetno, poln ljubezni božje mojster moj.
 Ovil jo je v divotno veličastvo božje,
 Ljubezen materinsko vtisnol jej v oči,
 Krilatce pa nebeške del jej je v podnožje,
 V naročje božje dete, polno milosti.

Petrovske orglje, mojstersko so tudi delo;
 Kako izražajo čutila dušna prelepo:
 Kedar je god Marijin, divno in veselo,
 Na Božič milo, a na Dušno žalostno.
 V opasnem času jim trepeča melodija,
 Kakor da čutile bi dušni strah in žal.
 Z množico prosijo: pomagaj nam Marija!
 V nebo kipi „Te deum“, nježnih zvokov val.

Iz lece kliče govor dušnega pastirja
 Množici zbrani: da zelò je sveta reč —
 Da vera božja, domovina mila tirja,
 Za sveti križ, za dom prijeti rezki meč;
 Da jako slavno je za te svetinje vmreti,
 Za narod in za svojece žrtvovati kri,
 V spominu poznih vnukov kot junak živeti,
 V nebesih večno pa plačilo vživati.

Bi tedaj mar v svetišči plam ne buhnil živi?
 Za vero v Krista ne oživil se pogum?
 Bi mar ne omladeli udi, vlasi sivi,
 Kedar vihra toliko v boj junaških trum?
 Pod ščitom varnim vzvišene nebes kraljice
 Kdo zmage zvest bi hrabro se ne bojeval?
 Kdo bi za milo deco, ljubljene ženice
 Ne išel v boj, in v sili ne življenja dal!

II. spev.

Premine vse. Ostrožnogorske ni graščine,
 Samo lastnik še v pesni narodni živi.
 Branitelj hrabri domovine ne premine,
 Prej gora zibne, mesto v prah se razvali.
 Železne spomenike časa zob razruši,
 Naslov in dostojanstvo črna smrt požre.
 Slovenec stavi branikom spominek v duši,
 Ki z narodom živi in nikdar ne umre!

Ne zibne Milivoj Slovincem iz spomina,
 Dasi že davno več njegovih ni kosti,
 Dasi sledu ni več, kjer stala je graščina,
 Kjer se rodil, preživel mlade srečne dni;

Od koder je Slovence v hude vodil boje,
 Ko Turk je teptal domovine svete vlast;
 Od koder je v Petrovče dare nosil svoje
 Mariji, božji porodnici, v večno čast.

On tje je hodil, — tje k Mariji deček mali,
 In nosil njej cvetlice, sam najlepši cvet —
 Zarana že, ko so roditelji še spali
 K Mariji bil njegov je dneva prvi let.
 Zaupno je razkrival srca tajne želje,
 Potoževal je njej mladostni bol in žal;
 Pri njej najslajše čutil čisto je veselje,
 Ko je na citre vbrane v njeno čast igral.

Da! tje k Mariji hodil rad je mladič vrli,
 Ko bil pričel se njemu je življenja boj;
 Ko toki strasti so v njegovih prsih drli,
 Ko svet mu blišč mamljivi kazal svoj.
 Da! tje k Mariji hodil je mladeneč čili,
 Dasi je škripal led in tulil je vihar.
 Kedar drugovi slastno so se veselili,
 S solzami močil on Marijin je altar.

Marijo ljubil Milivoj je neizmerno:
 Vseh misli in dejanj mu bila je uzor.
 Marijo ljubil je goreče, ljubil verno;
 Nji-daroval imetje bil bi, lepi dvor,
 Za njeno čast in slavo šel bi v ljute boje,
 Za njo pretil bi kri, za njo bi žitje dal,
 Na žrtvenik položil njej bi ude svoje,
 Za njenega bi Sina rad se daroval.

In ona, vzvišena, za Bogom prvo bitje,
 Nebeščanov kraljica, ljubila gorko
 Je Milivoja; sládila mu s slastjo žitje,
 Ki jo nebeščani okušajo samo.
 Človeških zmot ga je obvarovala,
 Navdušila ga je za vero dati kri,
 Je plamen rodoljubja v mladih praih vžgala;
 Ah, boljše matere imel še človek ni!

Brez duše bil bi, kdor ne ljubil bi Marije,
 Svetišč bi njenih, kipov njenih ne častil!
 Saj smo nje deca nas pod plaščem krije,
 Obrazek svoj nam kaže neizmerno mil.
 Nam kliče: Milijoni sem na prsi moje!
 Da vas poljubim, gorko stisnem na sree,
 Da z mlekom mojim krepčate si moči svoje
 In svet v junaškem boji slavno zmagate.

III. spev.

Na strmih gorah se zasvetijo plameni,
 V zvoniku klenka grozopolno plat zvona.
 Vsak vpraša plaho: „Kaj pomeni? kaj pomeni
 Zvonenje tožno to? svitloba žarna ta?“
 Praši se cesta, mož na brzem konji dirja.
 In kliče plaho! „Turk je blizo že vasi!“
 Pretrese klic ta grozni moža in pastirja,
 Pretrese hrabre prsi, mozek in kosti.

Strašan je klic ta: Turk je v domovini!
 Strašan, kakor ob občni sodbi trombe glas.
 Koder Turk stopa po razcveteni dólini,
 Suši se bujna trata, gine polja kras;

Kjer hiše bile so, so kupi zdaj pepela,
 Razmetan sveti križ, je v blato poteptan;
 Tam razvalina je, kjer stala cerkev bela;
 Brez čuta bil Pesjan, brez duše je Ozman!

Kamor pridere Turk, nastane pusto polje,
 Morišče tožno srečnih ljudi zavičaj.
 On starce, deco na strašan način pokolje;
 On v grozni pekel preobrne srečni raj.
 Bogu ubitih duše tožijo moževe,
 Da strahopeti niso v boj krvavi šli;
 Preklinjajo jih v robstvu vzdihajoče reve,
 Tožuje jih Marija, božji varuhi.

A še Slovenec ni bil strahopetec grdi!
 Še domovine podlo nikdar ni izdal!
 Prelep je kraj slovenski, mični vinski brdi,
 Do njih ima ljubezni močne vtisnjen kal.
 In vender zdaj je vse brez uma, križem teka,
 Zavetje išče plaho, tožno jokajoč:
 Od Brežic gor vali se Turkov silna reka,
 Brez milosti moreč, vasi požigajoč.

Ni vodje, in braniki so priprosti kmetje,
 Orožje sukati je jim neznana reč.
 Gospôdi na gradovih trdno je zavetje.
 Le Milivoj Ostrožnogorski prime meč,
 In vabi branike na brambo domovine.
 Na brzem konji jezdi kmete zbirajoč:
 Junake mlade vse Savinjske kliče iz doline
 V Slovencev hrabrost, vedno v Boga upajoč.

V Petrovški božji hiši branikov se gujete
 Število sicer malo — pet tisòč samó;
 A divjih Turkov trume so neštete,
 Ki ropoželjno proti Celju dirjajo.
 Sè solzami Slovenci kličejo k Mariji:
 „Nebeščanov kraljica, ah, pomagaj ti!
 Si strla kači glavo, steri jo še zmiji
 Ozmanski, ki nas zlobno vničiti preti.“

K Mariji kličejo duhovi, seli božji,
 Človeški varuhi; nevidni scer očem
 Telesnim, duhu čutni, ž njim v dotiki ožji
 Do božje svete sodbe od spočetja sem.
 Med njimi je in Luciferjem vojna vedno
 Za duše bitij zemeljskih, za božjo čast.
 Prostost človeška jim zabrani zmago redno;
 Preide človek sam v hudičevo oblast.

Pred kipom svetim Milivoj kleči Marije
 Petrovške, in njej britki bol tožuje svoj:
 „Marija sveta, glej opasnost domačije!
 Kako za zmago prosi rod slovenski tvoj.
 Ah zmago daj! te prosim o nevesta mila,
 Obljubim čistost ti, zvestobo večno to:
 Nikdar ne bo se ženska z meno poročila,
 Nikdar srce ne bode deve ljubilo.“

„Obljubo čuj očina, čujte dragi brati!
 Marija sveta vzemi v ljúbezni jo dar!
 Porok zvestobe moje bodi prstan zlati
 Na kipu tvojem, kateri kinča ta oltar.“

Če njo prelomim, naj me v hipu smrt zadene,
 Graščina moja naj se v groblje razvali,
 Nesrečna zapeljivka naj kot cvet uvene,
 Ta prstan naj od krivde večno govori.“

Zastane prst orgljavcu, zgrozijo duhovi
 In vseh navzočih se pretresejo kosti
 Nad tem; še varuhi se zavzemô njegov:
 Obljuba silna, kletev strašna se jim zdi.
 A Milovoj pred kip Marije stopi čilo,
 Raz prsta sname prstan, ga Mariji da
 Na prstanec; in ona neizmerno milo,
 Ljubeznipolno kot nevesta gleda ga.

IV. spev.

Prodrla nižej Celja je Savinja gore.
 Ob reki je v nadol bil blaga živ promet.
 Med gorami postavil kmet je redke dvore,
 Ker pust, neroden, zelo skalnati je svet.
 Po reki hiš gorečih črni dim se vleče,
 In omotljiv mrtvaški vzduh na njej leži.
 Živeče vsako bitje groze zatrepeče.
 Kedar zaboden smrtno kmetič zajechi.

Za reko jokajoča truma urno stopa:
 Slabotnih starcev, žen in jokajočih dev.
 Za njimi Turki grejo smrti željni, ropa;
 Strašan po gorah gre preklinjanja odmev.
 Že v smrtnih mukah starci vspehani ihtijo,
 Nevsmiljeno jih davi turška kruta pest.
 Na kole nabodeni dečki pa kričijo —
 Pri Turkih je zamrla vsaka čut in vest.

Gorjé nevesta tebi, tebi žena mlada!
 Zaman se res zdaj oko vama ne solzi,
 Oropane devištva, svetega zaklada,
 Ve bote robinje v globoki Turčiji.
 Ti deček bil roditeljev si nada sveta,
 Krščan da bodeš verni — doma zvesti var;
 Zaklad nebeški, vera — bede ti odvzeta,
 Ubijal bodeš svojce, — grozen janičar! —

V sotesko nižej Celja Turki vrô nešteti.
 Tu svet je ozek, gor strmina skalnata.
 Kar krik ozračje strese, s puške se zasveti,
 „Marija“ klic stoteri znamuje k bitvi da.
 Valé z bučenjem gromnim v nadol se pečine,
 Strmi sovražnik, kar nenaden je napad;
 Nesložne menil najti je slovenske sine,
 In neodločne kakor že tolikokrat.

A sedaj jim na čelu sta Marija sveta,
 Kristjanov pomočnica ino Milivoj.
 Je sicer trikrat večá Turkov divjih četa,
 In vešč poveljnik vodi jih v krvavi boj;
 Bojujejo med njimi se peklenski škrti;
 Ubit je vender vsak oroženi Ozman.
 Mariji sveti kdo li more zoperstati!
 Slovence složne kdo li zmagati je vstan'!

V. spev.

Brez dvombe vsak Slovenec ljubi zemljo krasno
 Slovensko in za njo veselo v smrt še gre.
 Nad njoj nebo se kroži solnčno, zdravo, jasno
 Od unkraj Mure do obalov Adrije.

V nebo kipijo gorski sivi velikani,
 Prelivajo se vode v drobu kraških skal,
 Prirode čuda nam Postojnska jama hrani,
 Ob svet slovenski bije redno morski val.

Zori ovočje nam Vipave nebo milo,
 Ovija trta žlahtna ljutomerski svet,
 Izvaja srebro živo Idrija, obilo
 Medu čebelam da Notrajske ajde cvet.
 Redi živino čilo travnata planina,
 Kmetija se bogati in cveti obrt;
 Modricam stavi dom se. Krasna domovina!
 Kak rodovitna si — idilični si vrt.

Prek tebe vodi k morskemu obalu cesta,
 Na jutro vode tvoje nosijo blago:
 Ti hraniš z žlahnimi pridelki mesta,
 Trgovcu in rudarju giblješ ti roko.
 Živiš Slovencev milijon že let stotine,
 Njim vero dala — ž njo omiko dala si.
 O tebi vender listi sveta zgodovine
 Svedočijo, ah da — nesrečna, tožna si!

Slovenci niso v domovini gospodarji,
 Pritiska v njej na steno tujčeva jih pest.
 Ker rodna je, za trštvo važna, jo vladarji
 Želijo krepki pridobiti si v posest.
 Za njo tepo se Benečani in Tevtoni,
 Madžar oholi jo mandra, tepta. Turčin
 Jej ruši dom modric. Slovenca z doma goni;
 Na svetu je Slovenec vedno bil trpin!

Kot Jeremija jokam nad osodo tvojo
 Bolestno kličem ti v nebo: o Stvarnik mil!
 Kako, da si odtegnil rodu milost svojo?
 Ki je toliko kreposten, pobožen, čil.
 A sveti glas doni mi iz neba višine:
 „Šel prek pustinje Izrael je v Kanaan“!
 Pogum me novi, dušo živi up prešine:
 Moj rod slovenski tebi lepši zori dan.

Ker lepa si, a tožna domovina mila,
 Zato te ljubim še gorkejšo, sin sem tvoj.
 Saj stvarnikova roka mi je podelila
 Po tebi vse to, da dosežem smoter svoj.
 Požlahtniti si duh, se dvigniti v višine,
 Kjer srečen bo brezkraino zemeljski trpin.
 Želim, kosti da v krilu bile bi očine,
 Potomcem da ohrani ona moj spomin.

VI. spev.

Kdo ste junaki vi in kaj vas z doma plaši?
 Kaj žene vas na jug, da cesta se praši?
 Poznam iz govora, da ste moževi naši,
 Da teče vam po žilah zdravih žarna kri.
 Pogum mladostni dviga prsi vam jeklene,
 V očeh vam plameni ljubezni svete žar,
 Najplemenitejšo vas čustvo brzo žene,
 Da daste sebe domovini, veri v dar.

Med skalami ne teče več mogočna Sava,
 Več toki gorski ne donašajo jej vod.
 Se leno vije, ladija po njej že plava;
 V posesti jo ima hrvaški slavni rod;

Hrvaški rod, ki se ponaša z zgodbo dično
 Od Ljudvika do Jelačiča polno zmag,
 Ki ljubil je Slovence vedno nesebično,
 Izkreno, kakor ljubi brata brat predrag.

Hrvaški rod! Ko čem opisati jaz tvoje
 Kreposti in junaštvo, vstavlja se peró.
 Kipi srce mi, dvigajo se prsi moje,
 Od vnetosti do tebe solze mi teko.
 Hrvaški rod! Ti s Čehi brati si edini,
 Ki čutiš z rodom mojim radost in gorjé;
 Ti si naklonjen resno moji domovini.
 Slovenski rod navdušeno pozdravlja te!

Tam, kjer se reka Kolpa v motno steka Savo,
 Je staro mesto Sisek, ključ do Avstrije.
 Spremenili Hrvati mesto so v trdnjavo,
 Pred Turki branijo hrvaške jo roke.
 Posadki hrabri Hrvat Mikec ukazuje;
 V okrožji Turkov kakor listja mrgoli.
 Poveljnik turški Hasan paša naskakuje
 Trdnjavino ozidje, vendar zmage ni.

A Sisek mora pasti, Hasan se priduši.
 Hrvaško in Slovensko hoče vlast imet',
 Da cerkve božje in Marijine razruši,
 Svobodni še slovanski spravi v robstvo svet.
 Oteti Sisek, se krščanska vojna bliža.
 Ko s temnega oblaka točni šum buči
 Se bližajoč z viharjem, blisk se z bliskom križa:
 Slovenci vrq takó do Siska, mevže ni.

Andrej Turjaški Kranjce in Korošce vodi,
 Junaške Štajerce pa mladi Milivoj,
 Hrvate ban Erdedi, nemškeje je gospodi
 Voditelj Eggenberg. O to je zloben roj!
 Še po Hrvaškeje silnejše od Turkov pleni,
 Kakor da bila nemških bi vojnikov vlast;
 Ti braniki prej v Beču postopači leni
 So za krščansko vojno bili kvar, nečast.

Se tabor vtrjen stavi, vojna ureduje,
 Ko pride sel vladarjev listino nesoč:
 Naj višji je poveljnik, cesar ukazuje,
 Andrej Turjaški; vojska zbrana na vso moč
 Iz tisoč grl slovenskih „živio“ zaori,
 Da se ozračje trese; — Štajerci molcé.
 A v vojni s tem se tožni pričnejo razpori,
 Ki označujejo Slované vedno že.

Nadejal se jo Milivoj, poveljnik prvi
 Da bode on, a — nada vkanila ga je.
 Prezrenje to! zavrel je srd v njegovu krvi,
 Zasklelo tudi vse Slovence štajerske.
 Beseda pikra spet besedo pikro daje;
 Med Štajerci in Kranjci buhne srd in črt.
 Prestane tabora vtrditev, bojne vaje,
 Kosi v dvobojih branike nečastna smrt

Neslogo to hrvaški obžaljujejo junaki,
 In mirijo Slovence, a zaman je vse;
 Turjaškega zaman odložni so koraki.
 Nesloga dela v vojni silno že gorjé.

Zaman duhovi blažijo srca kamnita,
 Zaman budijo v njih ljubezni svete čut.
 Izdajo, greh največji, bratu brat očita —
 Razpor je res sovražnik zmage hud in ljut.

Med braniki se znájde Efišalt slovenski,
 Ki vse sporoča Turkom: vojne črt in spor.
 O izdajalec! da bi vrag peklenski
 Te živega pogreznil v ognjeni ponor.
 Prokleta mati, ki te je na svet rodila!
 Proklete prsi večno, ktere zizal si!
 Ko bila bi detetu nježni vrat zavila,
 Še od naroda blagrovana bila bi!

Je tožno jutro, vojna hoče se raziti,
 Izdati Turkom vero, domovino, vse;
 A prej zavratno še Turjaškega ubiti,
 Raztrgati med sebo zvezne spono vse.
 Ko v očigled razvije Hasan vojno svojo,
 Slovincem od strahu se tresejo kosti.
 Plašljivci so postali nekđaj levi v boju
 Namenjeni brez bitve grdo bežati.

A glej sedaj, ko je največja v vojni sila,
 Si um človeški več pomagati ne ve,
 Razgrinjajo duhovi za odhod že krila,
 Slovenski zavičaj izdan sramotno je:
 Spusti se iz nebes Marija, božja mati,
 Nevidno med Slovence, Luciferja strah.
 Premine črt, in branik z branikom se brati,
 Trdnjava nezmagljiva zdaj je vojniki plah.

„Na boj! na boj! po taboru zaori! Oče!“
 Turjaški, pelji nas za domovino v boj!
 Razpočiti pogum junaške prsi hoče.
 Orožje zgrabi vojniki, meč izdere svoj.
 Vsa vojna za Turjaškim zdaj prodira v redu,
 Nad njo Marija plava s trumo angelov.
 Neslogi črni ni, plašljivosti ni sledu;
 Med vsemi se Marijin čuti blagoslov.

Drhal peklenko svojo Lucifer prižene,
 Na boj iz pekla morajo hudiči vsi;
 Ozmanu vsakemu več zlodejev pridene:
 Izviti hoče zmago božji Materi.
 Med Turki in Slovenci spet nastane bitev
 Pri Sisku, prejunaških polna činov, čet
 Pogumnih boj, ne več mehkužnih mož boritev:
 Pod nogami krvavi se ziblje trdi svet.

Zdaj z Milivojem Hasan bije se, ko pravi
 Junak z junakom. Glejte! Paši Milivoj
 Porine meč skoz prsi. Vojna vsa pozdravi
 Ta čin z velikim vriskom. Slavni Milivoj
 Prodira v turški tabor. Turkom glave seka
 Deroč za njimi, proganjalec grozovit.
 Bežé Ozmani. Polna je mrličev reka,
 Otet je Sisek, s krvjo je okrog polit.

Ubit je Hasan paša, vničena velika
 Je turška vojna, silni je Slovencev plen;
 A Milivoja ni, ki je junakov dika,
 Izginil viteštva je kras, izboren člen.

„Zakaj za njim se v Bosno urno ne prodira?“
 Razjarjeni Slovenci štajerski kričé,
 „Ko mi se veselimo, v sužnosti on vmira!“
 Turjaški in tovarši zanj se ne zmené.

Ne da Slovenci Turke v begu bi podili,
 In zmago si obrnili bi vlastni prid;
 Najrajši eden drugemu bi vrat zavili,
 Najrajši bi potegnili med seboj zid.
 Nezložnim se Slovincem roga Nemcev četa,
 Ko vračajo sovraštva polni se domov.
 Pritiska, cepeta še zlobniše zdaj peta
 Odpadnikov, raz vlastne hiše ruši krov.

Neslogo obžaljuje tako očetnjava,
 Da jej od gorkih tog venjuje vrt in log;
 In kako nad osodo britko plaka Slava,
 Da more biti le podloga tujih nog!
 Kako Hrvate skli domov se vračajoče
 Ljubljenih bratov divji srdapolni plam!
 Kako nevesta, žena, mati gorko joče,
 Da se vničuje tako rod slovenski sam!

Pomaga kaj pogum junaški, dična zmaga;
 Potoki kaj krvi, če bratje se črte?
 Neslogo če goje med sebo tega vraga,
 Visoki čini, zmage vse so zgubljene.
 Brezvspešna je ostala zmaga ta sijajna,
 Brez dušnega razvitka je ostal narod;
 Še mikali ste Turka Štajerska in Krajna,
 Ker znal je, rod nesložen da stanuje tod.

VII. spev.

Počasi teče Bosna, reka motna, siva;
 Počasi teče, kar najtožniši je tok.
 Toliko solz prelitih v Bosno se izliva,
 Jo spremlja petje žalomilo, spremlja jok.
 Svobode že po širnem svetu solnce sije,
 Samo za svet balkanski zašlo je v zaton.
 Ponosna mesta noč prečrna robstva krije,
 Mrtvaško pesem še svobodi klenka zvon.

Zagrinjajo se v meglo vrhovi Balkana,
 Polegla, kamor zro, je črna mrkla noč,
 Ki nima zvezde mile za bore Slovana.
 Povsod omokli kakor v peklu vpije joč.
 Ozmenski zmaj leži v obdelani vlastini
 Slovana, ki je bila perivoja lik,
 Jej pije mozek, kri; a Slave sini
 Zaman pošiljajo vè svet obupni krik.

O kako lepo je Bolgarija cvetela!
 Bila ponos balkanskih lepih je dežel;
 Kakor bučelice sinove je imela,
 Nasejana je z mesti bila, polna sel.
 Bila je perivoj, vertnarjev očetnjava,
 Pod krepkimi je kralji zemeljsk bila raj,
 Prek Dunava je segala jej moč in slava,
 Pred njo trepetal močni Carigrad kedaj.

Pogumno Srbija je rezni meč vihtila,
 Velik in slaven bil je Lazar car, junak.
 Srbjnu pesem je iz grla krepko lila,
 Kedar junaško branil je očine sveti tlak.

On z deli uma čine je poguma družil,
 V desnici meč, z levico strune je gojil,
 Je zvesto domovini, verno Bogu služil;
 Trgovec srečen vedno, umen kmet je bil.

Kdo verno bi opisal Bosne bogatije?
 Zaklade neizmerne kdo bi ocenil?
 Ki v nedriji jih hrani, v mračnih šumah krije;
 Kdo rud srebrnih žile v gorah bi odkril?
 Seštel kdo tam bi sočna slivina drevesa?
 Kdo rek postrve? vganil kdo živine broj?
 Ah tu Slovani marni imeli so nebesa:
 Obilni dala zemlja jim obrodek svoj.

Dokler ljubezen bratovska je kraljevala,
 Dokler ni roden brat zadajal bratu ran,
 Drhač ni bogomilov zdražbe zasejala,
 Ukazoval Balkanu čislan je Slovan.
 A ko do vere ljubav zgine in očine,
 Z izdajstvom Brankovič ubije Srbijo,
 Ozmana žrelo nenasitno silno zine,
 Uniči raj, požre nesložno sodrgo.

Kdo ni zatajil Krista, ni izdal očine,
 On zgubil je imetje, bil je tožen rob.
 Najbolj je storil, če je šel iz domovine,
 Ter našel kde zavetje ali rani grob.
 Po rajskih vrtih tod je trnje bujno raslo,
 V goricah vsahnil je trsovja medni sok,
 Solze tekoče so namestovale med in maslo,
 Veselo petje je pregnal Slovana jok.

VIII. spev.

Kraj Bosne reke širijo se beli dvori:
 Vlastina Kulič-age, ki izdal je narod svoj
 In Krista zamenil je s turškimi nazori,
 Da si prihranil je življenja trud in znoj,
 Da si pridobil tožne raje bogatije,
 Da slasti je kozarec v polni meri pil.
 Posebno njemu sultanova milost sije,
 Ker eden izmed prvih je Krista zatajil.

Edino dete mu na strani zvesto hodi,
 Raz čela briše pot, kedar ga grize vest,
 Ki ga proganja, da po temnih šumah blodi,
 Se zdi mu, da ga grabi satanova pest.
 Ogiblje družb se, vest greni mu veselice,
 V obupu vije roke, jemlje smrtni strup,
 In z glavo treska v zid; kedar pa vroče lice
 Mu gladi mila hčerkica, beži obup.

Da! zala deklica je mlada Fatinila,
 Še lepše hčeri Srbinja povila ni.
 Je zrastle kakor jela, kakor srna čila,
 V obličji zarja jej nedolžnosti gori.
 Tej gorski vili v prsih bije srce vroče,
 Z oči jej črnih sika strast, ljubezni plam.
 Edino bitje je, ki gorko ljubi oče,
 Brez nje bi Kulič bil se že umoril sam.

Le hčerkica samo še ga na življenje veže,
 Odkar mu žena je umrla. Rad 'spomin
 Mu še v mladostna leta, srečne čase seže,
 Ko s Srbinjo zaročil se je Bošnjarin;

Ko ž njo še molil Krista verno in pobožno,
 Bil močen branik vere, nevstrašljiv junak.
 O kako je življenje bilo pa otožno,
 Ko vero zatajil, domači mandral tlak!

A tedaj, ko rodila se je Fatinila,
 Je od številno prizadetih srčnih ran
 Pobožno boguvdano žena premenila,
 Mariji izročivši svoje dete v bran.
 A mati božja dete v varstvo je sprejela,
 Mu vdihnila kreposti, čednosti v srce;
 Kot cvetka rajska Fatinila je cvetela,
 Prešinjal jo je duh pobožne matere.

IX. spev.

Počiva Kulič-aga v svileni blazini,
 In gleda Fatinilo v miljeno okó.
 „Predraško dete pravi, ti si moj edini
 Najdražji biser, ki mi dalo ga nebó.
 Ponos si moj; a vendar morem te oddati;
 Sam sultan snubi tebe, mož, ki vlada svet,
 Pred katerim tresejo begovi se bogati,
 Želeč v serajlskih vrtih moj najlepši cvet.“

„Ljubimka sultanova — oh kolika sreča
 Za tebe bo! kolika to za mene čast!
 V serajlu bodeš, sultanica preljubeča,
 Največjo vživala ljubezni nježne slast.
 Ozmanskej zemlji sultana ti bodeš dala,
 Ki bode križ kristjanov v zemljo pomandral,
 Po njem boš nekdam vsemu svetu gospod'vala:
 Bo zemeljske narode v robstvo zakoval.“

„A jaz, tvoj oče, stopim še stopinjo više:
 Za valija bogate Bosne sem pozvan.
 To čast naklonilo je siseško bojišče,
 Te bitve dan bil zame redke sreče dan:
 Odprl do vseh je dostojanstev meni vrata,
 Mi dal do zlata ključ. O da nisem nevmrjoč!
 Želi si duša moja le še zlata! zlata! —
 A vse bi dal, da plam ugasne v prsih vroč.“

„Beže zajel sem še pri Sisku jaz mladiča,
 Je vitez s Štajerske, se piše Milivoj.
 Ubil je Hasan pašo, bil sem tega priča;
 Uzročil s tem je naš poraz bil ta pozoj.
 Potem je drl za nami kakor gromska strela,
 Osamljen čisto konja belana jezdeč.
 Za petami že čutili smo Azraëla,
 Kar konj pod njim se združne spoten in peneč.“

„Ohrabrim se in udrim mladiča po čeli;
 Oblije kri ga, pade nezavesten v mah.
 Na voz za plen ga urno vržemo veseli,
 In ž njim oddirjamo, da nas zakriva prah.
 Trdnjavo važno Sisek za odkup njegovi,
 Za kos nerodne zemlje nudi Avstrijan.
 Kar priborili niso momci *) Hasanovi,
 Skoz mah edini moj bo dobil zdaj Ozman.“

„Nad vse mi je na tem, da Milivoj okreva,
 Ter ga za Sisek dam. Potem je moj
 Slovenski svet, in čast obsije me kraljeva;
 V Ljubljani stoloval bo vali, oče tvoj.“

*) Junaki.

Sedaj odrinem v Štambul, ti pa dete moje
 Vse nadzoruj, in pazne mi imej oči.
 Sè sultanom uredil bodem liste tvoje,
 Ko vrnem se, odrineš v Štambul draga ti.“

X. spev.

Leži v zabiti ječi Milivoj na slami;
 Samo skoz mreže sije njemu mesec bled.
 Leži že štiri tedne v tej smradljivi jami,
 V obrazu kaže se gotove smrti sled
 Po čeli teče gnoj mu iz odprte rane,
 Ki jo dobil je častno v bojnem meteži;
 Iz motnega očesa redko solza kane;
 Ah, od nikoder leka, tolažila ni!

Pretresa smrtna groza že mu ude mlade,
 Še spolnil ni življenja pet in dvajset let.
 O kako rad bi videl svoje še nasade!
 In kako rad bi gledal še slovenski svet!
 Da le poljubil enkrat bi še zemljo rodno
 Slovensko, sveti kip Marijin še objel;
 Le eden den še gledal solnce bi svobodno,
 Potem bi voljno pod sekiro glavo del.

„O da imel bi zdaj, uzdiha, dušo blago,
 Ki mi na čelo dela hladno bi rokó,
 Raz lice mi obrisala bi gnojno srago,
 S tolažbo posušila solzno mi oko;
 Bi vode dala, prerahljala trdo slamo,
 Z meno molila, mi zatisnola oči,
 Prelila solzo še nad mojo zgodno jamo,
 Pa ah za mene duše, blage duše ni!“

Domišlja si, da zadnjokrat ga zvezda zlata
 Pozdravlja in da luna jemlje že slovo
 Od njega; kar odpró se težka ječna vrata,
 In noter stopi deva rahlo in plahò.
 To sultanova je nevesta Fatinila,
 Presilno radovedna momka videti;
 A pri pogledu bede jej zastane žila,
 Sočutne jej solze pritečejo z oči.

Izmiije ona rano, skrbno jo obveže,
 Prinese Milivoju krepkejših jedil,
 Pod njim zrahlja ležišče, z lin odstrani mreže;
 Izraz je oko njeno blaženih čutil.
 Zdaj v ječi snažni solnce vidi Fatinilo,
 Pri Milivoju gledajo njo zvezdice;
 Beseda njena mu najboljše je hladilo,
 Najžlahtnejši mu lek nazočnost njena je.

Rodijo čuti novi v duši se njegovi
 Še nepoznani, neokušeni nikdar.
 Na strani deve tečejo ko ure dnovi.
 Obliva lice spet mladostni cvetni čar,
 Postajajo mu prsi žive in jeklene,
 Prešinja mišice junaški mu pogum.
 O kako zopet v boj ga za očino žene!
 Želi si biti vsred se sekajočih trum.

Obnaša dekle nežno se, pa vendar stidno,
 Edino srce tu sè srcem govori.
 Da čuti ona to, kar Milivoj, je viduo,
 Dasi izrazila besede še nobene ni.

Le solze njene zdaj sè solzami junaka
 Ob togi pred ločitvo gošče kapljajo;
 Da ni krščena in da neje hči seljaka,
 To žge jej srce, dušo dela žalostno.

Enkrat pa Milivoju deje Fatinila:

„Obvarjaj Bog te, v vek se ločiva sedaj;
 Zaprla prosto hči me bode v kletko sila,
 Objel pohotni me serajlski bode raj.
 Ti k svojcem greš v svobodo, v domovino sladko
 Za tebe Turkom dal bo Sisek tvoj vladar.
 O kako to veselje pač je bilo kratko!
 Na zemlji tožni se ne vidiva nikdar.“

Strmeč odskoči Milivoj in hlastno deje:

„Za mene Sisek dal bo Turkom moj vladar?
 Trdnjavo, ki varuje domovine meje!
 Svoboda očetjave šla bi za me v dar!
 Pogodba vničena ta podla mora biti.“
 Zavrisne trgajoč obvezo Milivoj
 Raz čela. Kri mu prične z rane curkom liti,
 Omahne, smrt sè žitjem bije resni boj.

„Marija! božja mati!“ Fatinila vpije:

„Kristjanov pomočnica, oh pomagaj mi!“
 In ona Milivoju sopet rano izmije,
 Obvezo trdno spet čez čelo naredi.
 Potem zaspri pri vzglavji. Tožno luna gleda,
 Skoz lino milosvitlo zrejo zvezdice.
 Ta prizor slikati, zahman je pač beseda,
 In silno bol mu lajšati, zahman solze.

XI. spev.

Zbudi se Milivoj. Imel je grozne sanje;
 Vse ude spreletava groza in trepet.
 Kako Slovence žro, je videl črne kanje,
 Kako osrčje trga živim zmaj proklet.
 Zavito v črno noč je videl domačijo,
 Bii zakovan je v spone njegov rodni brat;
 A on na čelu vojne varoval je zmijo,
 Jo hujskajoč v Slovence; imel je križec zlat.

Petrovsško cerkev videl je do tal razdjano,
 In poleg nje je gledal svoj prelepi grad.
 Marijino podobo našel poteptano,
 Savinjsko je dolino kril pohotni smrad.
 Iz temne noči bliščal mu je prstan zlati,
 Ki daroval Mariji bil nekdanj ga je.
 Prokletstvo izdajalcem! kričali krilati
 So varuhi, prokletstvo! je hrumelo vse.

Odskoči — a zahman prodreti hoče steno,
 Bodalo išče smrtonosno — a ga ni.
 Kar se odprejo ječna vrata tiho — leno,
 Iz teme Fatinile bliskajo oči;
 In ona deje Milivoju šepetaje:
 „Moj oče spi, prišedši s Štanbula nazaj,
 Sè zlatom dote sem podkupila strežaje,
 Rotim te beži, begu je čas vgoden zdaj.“

„Pri Bosni reki srečaš s čilim konjem slugo;
 Sprevel te bo v svobodo, v zavičaj premil.
 Zavest, da prost si, lajšala bo tugo
 Mi, srečna bom, da Turek Siska ni dobil.“

A prej, ko ločiva se, vsliši prošnjo mojo,
 O utolaži srca mojega želje,
 Da ložej bom prenašala osodo svojo
 Pretrpko, prosim Milivoj: oh, krsti me!“

„Preslabo Fatinila ti si podučena
 V naukih toli lepih vere Kristove.
 Duhoven bo te učil, prej ko boš krščena,
 Duhoven poobloščen učenik verè.
 Potuj z menoj v predrago mojo domovino:
 Svobodo dije tamo polje in gorá,
 Svoboda osrečuje vsako rodovino,
 Svobodna žena tovaršica je moža.“

„Z menoj ubeži. Te v naročje bo sprejela
 Slovenska zemlja z neizmerno radostjo.
 Ti dajaš brez odkupa mene, jej otela
 Trdnjavo bodeš Sisek, močno varhinjo,
 A jaz pa s čim bi plačal ti dobrote tvoje,
 Rešiteljca življenja! Nevreden bil bi dar:
 Ostrožnogorski grad in vse imetje moje.
 O Fatanila! vzemi roko mojo v dar.“

„Bežim s tebo“, odvažno deje Fatinila:
 „V svobodi zlati žiti čem, dokler živim,
 Gor v zavičaj me tvojih vleče tajna sila,
 Po krstu in naukih Krista hrepenim;
 A Milivoj poglej to brušeno bodalo,
 Če družega mi sredstva kedaj več ne bo
 Za bran nedolžnosti deviške preostalo,
 Porinem si ga v prsi z lastno to roko“.

Kdo dveh ljudi epiše dušne tajne čuti,
 Ki ob premotni Bosni jašeta molče?
 Ko bi imela hitre orlove peruti:
 Kopiti konjema kar krešejo iskre.
 Je črna noč. Ob kočah plazi se Morena,
 Odmeva po gorovju vil pregnanih jok.
 Ne tli tolažbe, upa lučica nobena,
 Ubite raje trupla nosi veletok.

XII. spev.

Podi valove temnosive reka Sava,
 Meji Hrvaško od nesrečne Bosnije.
 Prek nje na stran Hrvaško brzo čolnič plava,
 Mu vesla Milivoja gonijo roké.
 Nazaj ozira se otožno Fatinila,
 Kjer bil mladosti njene je presrečni raj,
 Kjer tekala po lokah je kot srna čila,
 Z družicami predrazimi igrala je nekdanj.

Na savski breg stopivši Milivoj zavrisne.
 „Svoboden sem! tu je hrvaške brače vlast!“
 In gorko Fatinilo zdaj na prsi stisne,
 Ter deje jej izražajoč največjo strast:
 „Nevesto da te kličem, pusti Fatinila!
 Dovolj, da zaroke skleneva sedaj;
 Prejemši krst zaveza naju bo sklenila
 V Petrovski cerkvi; roko svojo v mojo daj.“

Ko roka v roki zaročencema počiva,
 Od unkraj Save sliši se bolesten vsklik:
 Stoji tam Kulič-aga, njima priča živa,
 V beguna varna zevajoč, Egeja lik.

Mu kletva strašna bruhne zdaj iz duše kačje,
 Prekolne dete svoje, kolne lastno kri;
 Da ziblje svet pod njim se, ziblje se ozračje,
 Njegovo spremstvo pa mu groze razbeži.

Izdere meč in sebi ga skoz prsi rine.
 Na tleh odpadnik Kulič v krvi črn leži.
 Pogrebcev ni, ne žrejo trupla mu zverine:
 Za izdajalčevo meso volkovom gladnim ni.
 V bližini tam se petje tičje več ne čuje,
 Ne raste več ne grm in ne zelena bil;
 Še Sava reka novo strugo si izruje,
 Samo modrasov rod se v njem je naselil.

Leži na bujni trati Fatinila bleda,
 Pri njeni glavi tožno Milivoj kleči.
 Jej rahlo bije srce, več se ne zaveda,
 Solze kapljajo na-njo iz ženina oči.
 Prihajajo Hrvati k njima gostomili,
 Donašajo krepil, donašajo zdravil.
 Po vejah so se tički mali oglasili,
 Njih glas je omedlelo devo spet vzbudil.

XIII. spev.

Postavljeni ob cesti so visoki maji,
 Na njih tribojni novi prapor plapola,
 Oblečena vsa praznično so sela, kraji,
 Koder s Hrvaške pot na Štajersko pelja.
 Poletna sapa dije, je obnebje jasno,
 Dolina takraj Sotle je postala gaj;
 Opleten most prek Sotle s kitami je krasno;
 Okolica je mosta se zmenila v raj.

In radost ena z lica vsakega odseva,
 In želja ena vroča giblje vsa srca;
 Se na Hrvaško vrisk iz Štajerske odmeva,
 Izklik odmeva silni: Sloga živela!
 Celó narava se veselja vdeležuje,
 Vse lepše tice, slavček milše žvrgoli,
 Ko se domov junak slovenski povračuje,
 In ž njim rešnica, divne Bosne brhka hči.

Na konji jaše Milivoj, postave čile,
 V obleki krasni, vitezov hrvaških dar;
 Ponosno jaše ob desnici Fatinile,
 Odseva jej z oči ljubezni divni čar.
 Nju spremljajo s Hrvaške temnih las junaki,
 Množice ljudstva tesno spred in zad gredo.
 Slovenska doživela ni še praznik taki,
 Veselja ni Hrvaško še odmevalo tako.

V dolini takraj pa Slovenije sinovi
 Taborijo iz Krajne, lepe Štajerske.
 Pozabljeni so Siskra nekdanj britki dnovi
 Nesloge; v blagih čutih srca se topé.
 Na mostu sotelskem Turjaški pričakuje
 Junaka Milivoja, spremit ga domov.
 Tribojnica slovenska lepo v zraku pluje.
 Slovenijo prepliva duh ljubezni nov.

Pozdravi Milivoja domovine oče
 Turjaški presrčno, da vsi se razsolze.
 Pozdravi lepo Fatinilo enako vroče,
 To imenuje drago hči Slovenije.

Pozdravi on Hrvate v imenu očetnjave
 Prijatelje jih zove, brate kliče jih.
 Na zbrani tabor vabi te sosede prave,
 Zaveznike dejanske v časih dobrih, zlih.

Na oder vsred doline se Turjaški dvigne,
 Bizeljščine kozarec kvišku zavihti.
 Vsi vtihnajo takoj, ko z roko svojo migne;
 Slovincem združenim s Hrvati govori:
 „Na zdravje Milivoja, prvega junaka,
 Turčinov zmagovalca, kupica velja.
 Trčimo, dragi brati! da Slovenka vsaka
 Rodila bi narodu sina enakega.“

„Naj vsem Slovanom, ki so naši brati,
 Sinovi Slave, druga kupica velja;
 Posebno vam sosedi: živeli Hrvati!
 Izpraznimo na zdravje kupice do dna.
 Da duh ljubezni, sloge bi nas vse prešinil,
 Zavladal tu in unkraj Sotle čut enak;
 Da med Hrvaško in Slovensko zid bi zginil,
 Ki ga je gradil tujec, mejnik zibnil vsak.“

„Naj geslu: Vse za vero, cara in očino, —
 Trčimo brati! — tretja kupica velja.
 Naj blaži vera nas katoliška jedino,
 Naj le vodnica bo Slovana vsakega.
 Vse dušne zmožnosti, vse uma, dlana čine
 Položimo očini na vzvišeni oltar.
 Trčimo brati! iz Habsburga rodovine
 Še milijone leta bodi naš vladar!“

Odmeva občni vrisk, kupice žvenketajo,
 Obhaja pobratimstvo srčno dični god.
 Slovensko in Hrvaška roke si podajo:
 Duševno pa in gmotno dvignoti narod.
 Vesela neizmerno zdaj je mati Slava,
 Sinovom zbranim v slogi blagoslov deli,
 Raduje se bratimstva mila očetnjava,
 Slovanom solnce vzhaja, nada boljših dni.

XIV. spev.

Se leno vije Sotla, rečica zelena;
 Meji Hryvaško od prelepe Štajerske.
 Počasi v Savo se izliva voda njena,
 Namaka ob bregovih dole travnate.
 Počasi teče Sotla, da razločno čuje
 Svobodnih dvejuh rodov miloglasni spev,
 Ki sedaj rahlo, sedaj polno z grla pljuje —
 Bolestne duše, ali radostne odmev.

Med brdami prek polja rečica se vije,
 Poganja valčke vsred posajenih dolin.
 Prepevajo škorjančki nežne melodije,
 A ne odpeva jim slovenski kmet, trpin.
 Na ramah mu leži gospoda pest nemila,
 Grajščaku orje v solzah se topeč tlačan.
 Ah vse, kar zemlja mu je boljšega rodila,
 Odvzeme mu grajščak, pograbi mu Ozman.

Počasi teče Sotla skoz strahotne tmine,
 Skoz gošče mračne; lip visokih gaj
 Jo senči, a zato mu moči korenine,
 Se šumom kratkočasi dolgočasni kraj.

Na skali vsred tomuna mož sedi zeleni,
 Stekleni grad razsvita mu kristalov žar.
 Tožuje za nevesto, hrepeni po ženi
 K roditeljem idoči, vbogi samotar.

Sprehajajo se v gaji rojenice, vile,
 Trpinu kmetu „sejaj“ v setvi kličejoč;
 Rojenčkom, ki so jih Slovenke že povile,
 Življenje srečno ali zlo prorokujoč.
 Po starodavnih časih se jim silno toži,
 Ko žrtvenik je Radogosta v gaji stal,
 Ko zbirali na vojno tukaj so se moži,
 Slovenec ko svobodno tu je zboroval.

Ko Samo je v državo Slavjane zjedinił,
 Ki segla je od Dunava do Adrije,
 Ker duh je sloge in zavesti v vse bil šinil:
 Očini žrtvovati imetje, kri, srce.
 Ko mira prosil Dagobert, Avare
 V krvavih bojih zmagali Slovenci so.
 Nazaj želé si srčno vile čase stare!
 Za dom Valduha je srce navdušeno.

Razdrt je žrtvenik, razrušen kip molika,
 Zelenega ni moža, več ni lepih vil;
 A lipe so, drevo drevesa se dotika,
 V njih vejah drobnih pevčkov trop obil.
 Vzajemno sega veja v vejico zeleno,
 In vrh se poljubuje z vrhom, sočni brat.
 Oj, tu in unkraj Sotle ljubi se pošteno:
 Vse tičice in lipe, Slovenec in Hrvat.

XV. spev.

Soparno je ozračje, zlato solnce peče,
 Ne dije hladni vetrič, tičice molče.
 Ratar miruje v senci, z lica pot mu teče;
 Na temnem nebu temne megle se podé.
 Pod dobom vejevnatim dva potnika mlada
 Počivata. Usta molče, oko žari.
 Razcvetena v okrožji loka in livada,
 Pa Milivoju ni za kras naravini.

Po skalnatem gorovju piš viharjev hruje,
 Oblak temotni rase, votlo v njem buči;
 Ne vidi Milivoj ga, burje on ne čuje,
 Le Fatinilo gleda, blizu ki sedi.
 Razburjeno po njem divjajo vsa čutila,
 Najsilnejših je bojov lik njegov obraz;
 Trepeče, milo prosi nežna Fatinila;
 Beseda gre iz ust — pohotnosti izraz.

Se z bliskom križa blisk, debela kaplja pada,
 Se Milivoj približa devi laskajoč.
 Bodalo ojstro 'zvleče Fatinila mlada,
 A strela treši v dob. Nebo objame noč.
 Debela toča po livadah cvetnih seka,
 Vihar drevesa ruje, žiga blisk, mori:
 Iz malega potoka vzraste blatna reka,
 Na hram družine revne strmi hrib plazi.

Zjasni nebo se, tožno solnce sije,
 Razklan je dob na dvoje, vbit cvetoči svet.
 Samó veselo Fatinili srce bije —
 Ker si ohranila deviški ona cvet.

Molče na njeni strani Milivoj potuje,
 Prešinja groza ga in grize črv yesti;
 Spominja se obljube, čina se sramuje,
 Junak veliki zmagal v dušni bitvi ni.

XVI. spev.

Kleči v Petrovški cerkvi deva Fatinila,
 Obliva lica njej rdeči zdravi cvet;
 Je čista njena duša krila zadobila,
 Ki kvišku dyigajo v nadzemeljski jo svet;
 Tje gor nad zvezde svitle, kjer prebiva njeni
 Nebeški oče, Bog ljubezni, vsevladar,
 Kjer dvori se blišče v krasoti nezrečeni
 Pripravljeni krščanom v dedšino in v dar.

Duhoven jo uči nauke vere prave,
 Katere je z nebes prinesel božji Sin;
 Neprecenljive uke za možgane zdrave,
 Za-nj, ki ne išče doma sred zemljé pustin.
 Uči jo: da je sreča zemeljska vkanljiva,
 Zaman za pravo srečo stegamo roke,
 Edino pravo srečo dá le vera živa,
 Prevaja zvesto nas v očino večno tje.

Uči, da so ljubezni dom nebesa srečne,
 Iz njih izliva ona se v domove rev;
 Nad zvezdami je stvarila prestole večne,
 Ljubezen naša one samo je odsev;
 Kar dobrega je um, dlan lepega storila,
 Ima v ljubezni večni pravi svoj izvir.
 V ljubezni večni, o predraga Fatinila!
 Ti našla bodeš srečo, našla bodeš mir.

Ljubezen pa je Bog, mogočni naš stvaritelj,
 Izdih njegov je duša, tvor njegov telo.
 Kar smo, in kar imamo, vsega je daritelj,
 Njegovo uho čuje, gleda nas okó.
 Njegovi lik iz duše ljubezne odseva,
 Njegova vlast je, vtisnil v njo je svoj pečat;
 Usmiljenje, ljubezen oče razodeva;
 Prosečim, skesanim on ne zapira vrat.

Poslušaj Fatinila, kako oče večni
 Izrazil bil ljubezen našemu rodu:
 Adam greši, roditelj prvi naš nesrečni
 V lastino pride Luciferju strašnemu;
 Zapade z vstajo žitje, pride ob dedino,
 Ob dostojanstvo božje, božji knežji stan;
 Pogrezne s seboj v bedo svojo vso rodbino,
 A izkopati z bede se, je bilo vse zaman.

Ima nebeški oče jednega le sina,
 Je večni kakor oče, ljubezni gole rod.
 Pa v smrt peljati sina, da živi rodbina
 Človeška, sklene oče, žaljeni gospod!
 Za nehvaležne vmreti vstajnike, zločine,
 Rodi se Jezu Krist, ljubezni večne sin.
 Umeješ to? Na listih občne zgodovine
 Ljubezni to je nezapopadljivi čin.

V človeško bedno stopi Jezu Krist rodbino.
 Da blaži jo z naukom, z zgledom gre pred njo.
 Prinese da tolažbo v revno solz dolino,
 Povrne spet človeku dedš'no zgubljeno.

Marija mu je mati. Visokost umeti
 Kdo li zamore te ponižne deklice?
 Predivno se deviška njena čistost sveti,
 A z božjim materstvom nadkrili angele.

Brezmadežna jedino sveta je Marija
 Ostala, bila vedno božja knežja hči.
 Pod njeno nogo vila se peklenska zmija,
 V oblasti Luciferja bila nikdar ni.
 Visoka mati ta, ta angelov kraljica,
 Kako prezrena revna je na zemlji tej,
 Kolikokrat zadene strupna jo puščica
 Zaničevanja, meč srce prebode jej.

Stoji pod križem mati, sin pa njeni
 Visi na lesu v groznih mukah vmirajoč.
 Kdo bi ne čudil se ljubezni nezrečeni,
 Ki kaže tu največjo svojo božjo moč?
 Poglej presveti križ, o draga Fatinila!
 Življenje, pot, resnice svete knjiga je.
 Ljubezen, glej, na njem je dušo izdihnila
 Za vstajnike, morilce, revne grešnike.

Uči duhoven Fatinilo vse resnice,
 Navdušeno razlaga evangelije.
 Ji kaže delovanje, visokost Trojice;
 Nauk iz duše pride in spet v dušo gre.
 Lepoti naukov se čudi Fatinila,
 Nazorom tako blagim, lepim čudi se.
 „Verujem v Jezu Krista“, dè učenka mila,
 „Krščena biti moje srčne so željé.“

XVII. spev.

Marijino svetišče venčano je krasno
 V Petrovčah, se oltarji šopkov, kit šibé,
 Pojo že melodije orglje miloglasno,
 O zarji jutrni prostori plamene.
 Rumeni divni svit ovija kip Marije,
 Kot žar danice svitle prstan se blišči.
 Deviški čisti vzduh v svetišču božjem dije;
 Več mesta za pobožne bogomolce ni.

Stoji že pred oltarjem deva Fatinila,
 Pokriva belo oblačilo ji telo.
 Bi bila kerubin, imela da bi krila,
 Rmeni vlasi jej opletajo glavo.
 Krščuje jo duhoven, z vodo jo obliva,
 Krščuje jo v imenu trojedinega Boga.
 O kako lepa je in kako ljubeznjiva,
 Ko je v nebeške čute vsa utopljena!

Jo gleda Milivoj. Še nikdar v lepše bitje
 Človeško ni junaka gledalo okó.
 Predstavlja si ko raj zemeljsk bodoče žitje,
 In dvomi večo slast če dalo bi nebó.
 Že radost neizmerna mami čute, žile,
 Ker smel jo bo čez kratko ženo klicati,
 In bo v bližini svoje mlade Fatinile
 Pozabil vse minolo, svet in čast ljudi.

Ko gromska strela svit ga prstanov zadene
 V okó žareče od Marijine roke.
 Se zdi mu, da ga gledajo oči tud' njene;
 Se zdi mu, hoče da razpočiti srce

Mariji sveti neizmerne bolečine.
 Pogleda tega ne prenese Milivoj;
 Ga žene iz svetišča v gajeve temine.
 V njegovi duši prične se razsodni boj.

O kako bi ta boj opisati beseda
 Zamogla! Redko ga okušal je zemljan
 Še bil pred Milivojem. Oko mre mu, usta bleda,
 Tresoči udi pričajo od silnih ran,
 Ki dušo žgo. Ob smrti kaj so boji njeni
 Do teh, ki Milivojev duh pretresajo.
 V njegovih prsih se mu morje strasti peni;
 V njegovi duši dobri čuti plamtijo.

Kraljestva zmagati umetnost je velika;
 Se večja pa zares dobiti dušni boj.
 Gre Aleksandru Macedoncu bojna dika,
 Še večji zmagovalec bil bi Milivoj,
 Če zmagal bi; a dušna bitev je zgubljena.
 Obljubo hoče streti, prstan vzeti če nazaj,
 In Fatinila mora njemu biti žena,
 Na prsih njenih hoče najti zemeljsk raj.

V svetišče vrne se, pred prestol stopi smelo,
 Ter reče: „Prstan daj Marija mi nazaj,
 Obljube me oprosti, vniči kletve želo;
 O daj okušati mi Himna zemeljsk raj!“
 A Milivoj ko kipu sneti prstan meni,
 Ne more; prst se sključi — čudež se zgodi:
 Marija prst oživila je svoj leseni.
 Prešine smrtna zona njegove kosti.

XVIII spev.

Dvorana svitla v Milivojevi graščini
 Okinčana je z umotvori, slikami:
 Nekdajnih gospodarjev slavni so spomini,
 Ki so za dom prelivali junaško kri.
 Vse slike krasno s kitami so opletene,
 S preprogami pogrjnena so lična tla,
 Vso kinčajo cvetice úmetno vredjene;
 Pohištvo vse sè zlata, srebra lesketa.

V dvorani ti sijajni zbrane so družice,
 Mladdenke lepe, biseri Slove nije,
 Stoje okoli svoje slavljene kraljice,
 Neveste Fatinile Milivojeve.
 Želé ji srečo; a zavid se vsakej čita
 Na lici; vzdihí se iz prs jim kradejo,
 Gospá bi vsaka rada bila plemenita —
 Junaku dala vsaka rada bi roko.

Opisal kdo le Fatinile bi veselje,
 Vse čute prekipeče mladega srca?
 Imajo njej spolniti zdaj se tajne želje,
 Ki jih gojila je že davno deklica.
 Presrečno vsak jo kliče, srečo vsak obeta,
 Ponuja vsak jej cvetje, vsak donaša dar;
 Napiva vsak jej zdravje še na mnoga leta,
 Opevati nevesto vsakemu je mar.

Kar smrtnobled ustopi Milivoj v dvorano,
 Nevesti bližajoč da roko govori:
 „O draga Fatinila! ni — ni nama дано
 Na tožni zemlji tej se kedaj združiti!

Marija, božja mati, čudež je storila,
 Naznanila slovesno želje mi svoje:
 Z nobeno devo ne — ne s tebo Fatinila,
 Ne smem se združiti; obljava veže me.“

Otide Milivoj, bolesti slika živa,
 V srce zadene Fatinilo smrtna ost.
 O kako pač je sreča zemeljska lažnjiva!
 Zasije jedva nam, in že oblak jo gost
 Zagrne. O uboga revna Fatinila!
 Je čudo, da kamenje ne omehča se.
 Na zemlji z Milivojem vse je — vse zgubila,
 Po ljubem kliče, skalnate odmevajo goré.

Bledi jej lice, cvetne ustnice, vsahnjuje
 Kot cvetka, kateri korenine žre mrčes;
 A njena duša kviško k Bogu se vzdiguje,
 Nad zvezdnati blesteči tje obok nebes.
 Tje gor, kjer dom ljubezni je, ljubezni oče,
 Oči obračajo se revne, proste deklice,
 Tje gor pošilja svoje prošnje, vzdihne vroče,
 Klečečo solnce vidi, zrejo zvezdice.

Pri Bogu biti, njene so jedine želje,
 Njej sreče širni svet ne more dati več.
 Edino pri Mariji čuti še veselje,
 Edino le v svetišči rahlej reže meč;
 Marija jo tolaži, revo omiljuje,
 Ji kaže mesto, kjer ne tečejo solze;
 A Fatinila dušo svojo izdihuje
 Na stopnicah oltarja v Marijine roké.

Nedolžen angel čist v višave sinje plava,
 Nosilo oblačilo belo je telo,
 Da tam z jagnetom božjim večno se igrava,
 Ljubezni kjer cvetice vsem na vek cveto;
 Od dragih kjer ločitve večno ni nobene,
 Se solza vsaka v večno radost spremeni,
 Kjer sije solnce večno sreče neizrečene,
 Prevare grenke ni in dušnih boli ni.

XIX. spev.

Vsred Celja samostanske temne so zidine,
 Kleči v kapeli Milivoj, meniški brat.
 Sicer naprej gre čas in den za dnevom mine,
 A čas ne more leka dušni rani dat'.
 Ukončati ne more zid človeške strasti,
 Ne ozka cela dušnih vmiriti valov;
 Življenje boj je, veleum zamore pasti,
 Dokler ga ne pokrije krste črne krov.

Tud' Milivoj miru ni našel v celi mirni,
 Zaman ga iskal vsred debelih je zidin.
 Dasi ostavil je imetje, svet obširni,
 Dasi obljubil biti skesani trpin;
 A vender našel ni on željnega pokoja,
 Povsod mu Fatinila bila pred očmi.
 Podoba njena spremljevala Milivoja
 Povsod je, zanj brez njene slike kota ni.

On z brati moli, z brati psalme rad prepeva,
 Spoveda se resnično, joče in solzi:
 Največjo on pobožnost bratom razodeva,
 Pred Najsvetejšim vtopljen dolgo v noč kleči,

A vender vso pobožnost njeni lik prepliva,
 O lik utisnjen v dušo, lik neizbrisljiv!
 Ah, ne pomaga nič na Boga vera živa!
 Na srce ne deluje svetih vaj upliv.

Da enkrat samo videl bi še Fatinilo,
 Da bi en hip le samo v njeno oko zrl,
 Potlej bi rad pod hladno vlegel se gomilo,
 Na večno oko sreči góljufni zaprl.
 To je njegova srčna — to molitev prava,
 Ki dviga se gorkejše den na den k Bogu.
 Preminoli so za nj že rod in očetnjava;
 Brez Fatinile več za njega ni miru.

Zgubljen je boj. Obljube svete so razdrte
 Storjene prosto samemu Bogu. Na tleh
 Leži meniška halja, vrata cele so odprte,
 Po ulici odmeva sramotivni smeh.
 Strmé mēnihi roke sklepajo pobožne,
 Za bratom svojim molijo zadušnice.
 Zvonovi dajejo le zvoke milotožne —
 Zagrnila narava v črni plašč se je.

XX. spev.

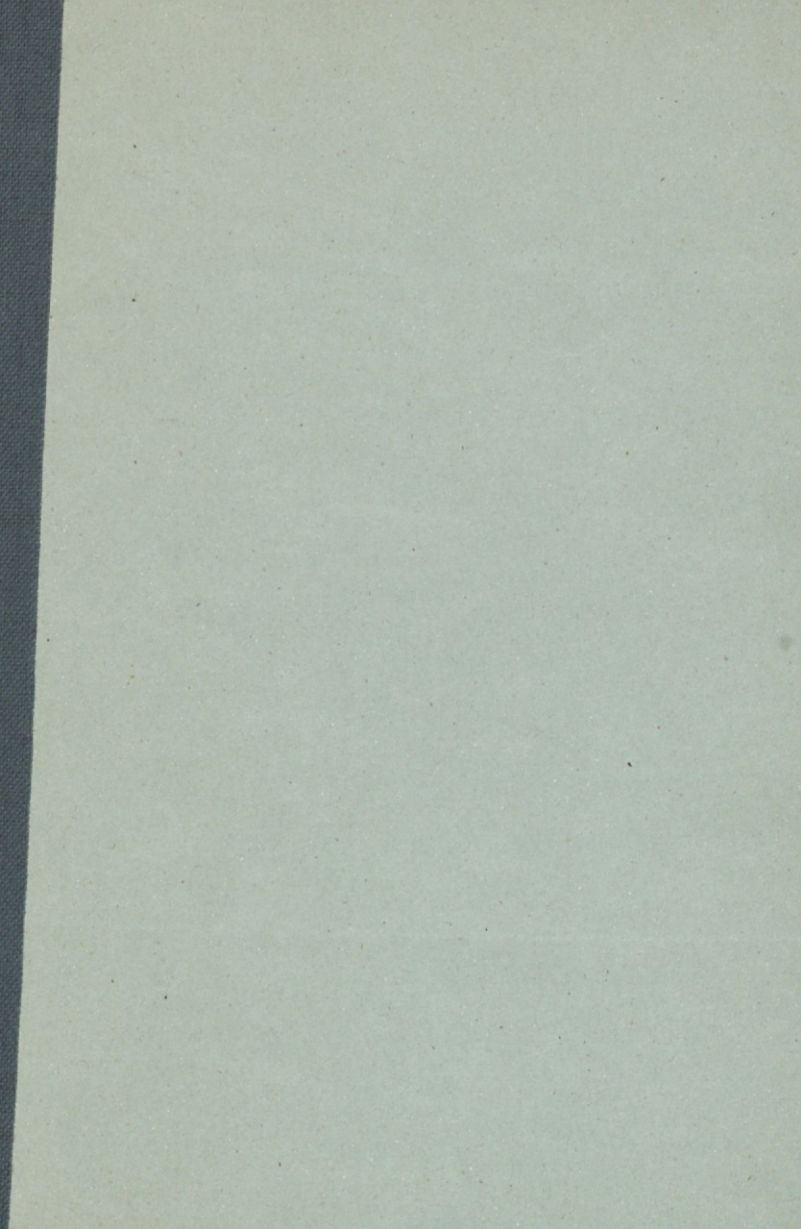
Zavita je dvorana v črno ogrinjalo,
 Vlastnikov slike črno zagrnjene so;
 Pohištvo vse le kaže neizmerno žalo,
 Na svečnikih voščene sveče plamtijo.
 Počiva na mrtvaškem odru Fatinila,
 Še mrtva kaže vedno prejšnji divni čar.
 Oblečena je v krstna bela oblačila,
 Ovita z belim vencem, družic njenih dar.

Kot angel mil je, dasi srce več ne bije,
 Dasi ugasnilo žareče je oko,
 Prijeten duh od njega telesa dije,
 Jih zona ne obide, ki jo gledajo.
 Obličja polna solz, globokih prsa vzdihov
 Za njo naznanjajo nezmerni bol in žal;
 Za njo molitve gor puhte menihov;
 Za njo žaluje ves Savinjski širni dol.

Tu krsta je. Nosilci čakajo otožno,
 Končuje žalski župnik govor za slovó,
 Menihi zapoje vigilije pobožno,
 Kar stopi — Milivoj v dvorano zbegano.
 Izklikne žalno: „Fatinila! Fatinila!“
 Na tla s pretresajočim klicem zgrudi se,
 Srcé zastane mu, zastane biti žila;
 Ugasnilo okó njegovo večno je.

Petrovški pojejo zvonovi tožno-milo,
 Sprevajajo telesa v krilo zemeljsko,
 Sprevajajo zdaj Milivoja, Fatinilo
 V očino, kjer za nju ločitve več ne bo;
 Kjer vez ljubezni večne čase več ne mine,
 Kamor ne sega zlo, trpljenja rezki meč;
 Kjer v radostnih prostorih večne domovine,
 Se prične rajski pir prepolen rajskih sreč.

Oddelek za razisk. dejavnost
Ca

470

886.3-1

7319850212

OSREDNJA KNJ. CELJE

COBISS